

Bergen 1.nov 2017

INNSPILL TIL EKSPERTGRUPPEN FOR BARNEHAGELÆRERROLLEN

Ekspertgruppen ønsker informasjon fra fag-og forskningsmiljøer om problemstillinger og forskning som er relevante for arbeidet i ekspertgruppen. Vi har invitert dere til å ha et innlegg på ca. 20 min som kan gi oss oppdatert kunnskap om dette. Vi har også bedt om at dere skriver ut en tekst om relevante problemstillinger og forskning fra deres fagmiljø, og tar med annen relevant dokumentasjon som dere har og som dere mener er viktig for det videre arbeidet til utvalget.

Følgegruppe for barnehagelærerutdanningen har hatt i oppdrag å følge iverksettingen av den nye barnehagelærerutdanningen som ble innført høsten 2013. Følgegruppen har i perioden 2013 – 2017 levert fire rapporter, to delrapporter og en sluttrapport. I rapportene vil dere finne råd som følgegruppen har gitt til institusjonene og til kunnskapsdepartementet på utvalgte områder. Mange av de prioriterte områdene følgegruppen har sett på, kan være med å belyse forhold som kan ha betydning for barnehagelærerrollen. Rapportene er et resultat av arbeidet følgegruppen har gjennomført med utgangspunkt i vårt mandat. Det innsamlede materialet er et resultat av nær dialog med lærerutdanningsinstitusjonene , undersøkelser, gjennomgang av planer og nettsider m.m. Følgegruppen avsluttet arbeidet oktober 2017 med sluttkonferansen 19.oktober.

Våre rapporter finner dere her: <http://blu.hib.no/om/rapporter/>

Følgegruppen takker for muligheten for å kunne dele noen av våre erfaringer med ekspertgruppen, og håper at noe av vårt innsamlede materiale og konklusjoner kan være til nytte for deres arbeid.

Rapportene våre inneholder mange analyser og synspunkter som berører forståelsen knyttet til barnehagelærerrollen.

Det er utfordrende å trekke frem noen og utelukke andre områder, og dette notatet vil kun ha med noen utdrag fra vårt arbeid. Vi vil i notatet berøre noen punkt i ekspertutvalget sitt mandat. Dette er punkt som er sammenfallende med noen av de områdene følgegruppen har arbeidet med.

Disse punktene er:

- *sammenhengen mellom barnehagelærerutdanningen og yrkesutøvelsen*
- *gi innspill til videreutvikling av barnehagelærerutdanningen*
- *gi innspill til videreutdanning og kompetansetiltak for barnehagelærerprofesjonen*

Vi vil løfte frem fem følgende aktuelle problemstillinger:

1. Hvilke faglige områder må prioriteres for å videreutvikle barnehagelæreren?
2. Hvilke tema må i større grad vektlegges i barnehagelærerutdanningen?
3. Hva forventes av praksisbarnehager og praksislærere i utdanning av barnehagelærere?
4. Hvilken barnehagehverdag møter nyutdannede barnehagelærere?
5. Hvordan ser rekrutteringssituasjonen av barnehagelærer ut?

Disse punktene inneholder utdrag og eksempler fra konklusjoner dere finner i våre rapporter. Ekspertgruppen vil finne langt flere interessante områder og konklusjoner i våre rapporter som berører deres mandat om barnehagelærerenrollen.

1. Hvilke faglige områder må prioriteres for å videreutvikle barnehagelæreren?

Fra Delrapport, 2017, Barnehagelærer utdanningen i reform – studenterfaringer 2014-2016 : «Barnehagelæreren er ein ny profesjon som lenge har vært i skuggen av lærarprofesjonen. Men den kraftige politiske prioriteringa av barnehagetilbodet har gjort førskulelæreren og barnehagelæreren meir synlege. Den nye verdsettjinga har gitt nye arbeidsplassar og auka kapasitet for utdanning. Sett i eit profesjonsperspektiv er det rimeleg å sjå på førskule/barnehagelærarprofesjonen som ein ny profesjon som framleis er inne i formative år. Liv Torunn Eik har skildra «barnehagelærere (..) som en profesjon under press» (Eik 2015: 129). Barnehagelæreren blir kvalifisert i utdanninga og i sin praksis etter utdanning. Dette er ein langvarig prosess for å utvikle allsidig kompetanse, både spesialist- og generalistkompetanse. Overgang frå student til praktiserande profesjonsutøvar har vært skildra som «Det store spranget».»

a. De yngste barna

Det er stadig flere små barn i våre barnehager. De som i dag er utdannet førskulelærer/barnehagelærer har ikke fått tilstrekkelig faglig kompetanse om de yngste gjennom utdanningen. Dette må prioriteres i etter-og videreutdanning.

Barnehagelærerrollen fremover forventes en oppdatert fagkompetanse på arbeid med de yngste barna

b. IKT

Den digitaliserte hverdagen preger stadig flere av våre barn. Både barnehagelærerutdanningen og barnehagene har et godt stykke å gå før vi har tilfredsstillende kompetanse på dette område.

c. Barn med spesielle behov

Dette er et område som ikke er tilfredsstillende vektlagt i utdanningen. Nyutdannede barnehagelærere opplever stor grad av usikkerhet i møte med barn som trenger ekstra hjelp og støtte og samarbeide med andre instanser knyttet til dette arbeidet.

d. Samisk språk og kultur

Det er klar forventning om at samiske perspektiver skal være ivaretatt gjennom utdanningen. Her viser våre rapporter at vi har mye arbeid igjen.

2. Hvilke tema må i større grad vektlegges i barnehagelærerutdanningen?

a. De gjennomgående tema

Paragraf 1 i forskrifta gjer greie for nokre faglege område som det skal leggast særleg vekt på i utdanninga: «Utdanningen skal vektlegge *pedagogisk ledelse*.» og «Utdanningen skal vektlegge det økte *mangfoldet i barnehagen*, herunder økt andel *barn under tre år*, flere *barn med særskilte behov* og flere *flerspråklige barn*.» I merknader til forskrifta vert omgrepet *fagovergripande tema* brukt. Merknadene nyttar også omgrepet *tverrgående tema* for å vise at det også er andre område i barnehagelærerutdanninga som må arbeidast med på tvers av læringsutbytta og på tvers av kunnskapsområda.

I tillegg til desse område har Følgjegruppa også sett på korleis institusjonane har arbeid med *det samiske perspektivet i utdanninga og profesjonsfagleg digital kompetanse*.

Studentundersøkinga vi har gjennomført i 2014, 2015 og 2016 og møta med institusjonane, tyder på at dette arbeidet ikkje har lukkast like godt alle stader.

b. Pedagogikkfaget har gjennom forskriften fått i oppdrag å være et sammenbindende fag som skal sikre profesjonsretting og progresjon. Følgegruppen har konkludert med at plassering og oppdeling av pedagogikkfaget i stor grad har ført til fragmentering og et utydelig fag.

«Forskrifta stiller store krav til pedagogikk(faget) som profesjonsfag som gir utfordringar på fleire område:

Faget skal ha ansvar for dannelsingsprosessen til studenten.

Faget skal inn i alle kunnskapsområda med risiko for fagleg fragmentering.

Faget skal binde saman teori og praksis.

Faget skal ha eit særleg ansvar for progresjon og profesjonsinnretting av utdanninga.»

c. Progresjon i utdanning generelt og i praksisopplæring spesielt.

d. Forskningsbasert yrkesutøvelse

Utdanningane må halde fram arbeidet med interne avklaringar av kva som ligg i forskningsbasert barnehagelærerutdanning og kva konsekvensar slik avklaring får for studentane, dei fagtilsette, praksisbarnehagane og organisasjonen elles. Det er for få

faglege karrierevegar i barnehagane, karrierevegar som kan ta i bruk og nyttiggjere seg mastergradar.

Det er utvikla for få mastertilbod som byggjer på den nye barnehagelærerutdanninga

3. Hva forventes av praksisbarnehager og praksislærere i utdanning av barnehagelærere?

- a. Praksisopplæring er en likeverdig del av utdanningen. I dette ligger det en forventning om at praksislæreren ser på seg selv som barnehagelærerutdanner, og at praksisbarnehagen er med på å planlegge, gjennomføre og vurdere utdanningen.

Barnehagelærerrollen utfordres som ansvar for utdanning av nye barnehagelærere.
- b. FRA RAPPORT 2: Kjennskapen til den nye utdanninga varierer blant praksislærerane, men kjennskapen kunne klart ha vore betre. Praksislærerane deltek lite i utviklinga av program- og emneplanar og fordjupingseiningar. Praksislærerane deltek lite i planlegginga av praksisopplæringa. Dei deltek i varierende grad i samarbeid om evaluering. Det er manglande samarbeid mellom praksislærarar og faglærarar i utarbeidinga av praksisoppgåvene, rettleiing og vurdering av studentane. Om lag ein tredel av praksislærerane manglar rettleiarutdanning

4. Hvilken barnehagehverdag møter nyutdannede barnehagelærere?

- a. Ledelse av andre
- b. Samarbeid med flere barnehagelærere
- c. Foreldresamarbeid
- d. Samarbeid med andre instanser
- e. Svært mange små barn

Alle disse områdene utfordrer barnehagelærerrollen på ulike måter, og er kompetanser som barnehagelæreren vil få gjennom erfaring. Det vil likevel være avgjørende at grunnutdanning, videreutdanning er med på å gi et faglig grunnlag slik at barnehagelæreren kan utføre disse oppgavene på en profesjonell måte.

Krav til dokumentasjon og forventinger til hva barnehagen sitt bidrag til barns utdanning er, utfordrer barnehagelæreren. Rollen som barnehagelærer skal faglig forklare og forsvare dette utdanningsoppdraget som barnehagene skal utføre.

5. Hvordan ser rekrutteringssituasjonen av barnehagelærer ut?

Allerede i 2018 vil 14 av landets fylker har nok barnehagelærere til å oppfylle målsettingen om 50 % andel barnehagelærere i hver barnehage. Barnehagelærere har de senere år blitt en mer stabil yrkesgruppe, og det har vært en jevn økning av søkning til barnehagelærerutdanning. Det har og vært en økning av søkning av menn til barnehagelærerutdanningen.

Mangfold og variasjon blant barnehagelærere i norske barnehager er med å påvirke rollen den enkelte barnehage har.

For Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen

Mimi Bjerkestrand

Leiar